

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه پیام نور تهران
استان تهران - واحد ری

پایان نامه

**برای دریافت درجه کارشناسی ارشد
رشته آموزش محیط زیست
گروه آموزش محیط زیست**

عنوان پایان نامه :

**بررسی نقش آموزش زنان خانه دار بر افزایش سطح آگاهی از
روشهای صحیح مصرف گاز خانگی در کلان شهر تهران**

پژوهشگر :

شاهد شعاعی

استاد راهنما :

آقای دکتر سید محمد شبیری

استاد مشاور :

خانم دکتر مریم لاریجانی

دی ماه ۱۳۹۱

ب

تاریخ
شماره
پیوست

دانشگاه پیام نور استان تهران
تصویب نامه

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته آموزش محیط زیست
شاهد شعاعی

تحت عنوان :

" بررسی نقش آموزش زنان خانه دار بر آگاهی از روشهای صحیح مصرف گاز
خانگی در کلان شهر تهران "

ساعت : ۱۳:۰۰

تاریخ دفاع : ۱۳۹۱/۱۰/۰۲

درجه ارزشیابی : **خیلی خوب**

نمره : ۱۷.۴۸

هیات داوران :

داوران	نام و نام خانوادگی	مرتبه علمی	امضاء
استاد راهنما	جناب آقای دکتر سید محمد شبیری	رئیس	
استاد مشاور	سرکار خانم دکتر مریم لاریجانی	اعضای	
استاد داور	جناب آقای دکتر محمد رضوانی	اعضای	

با سپاس بی کران از:

پدر و مادر نازنینم که همیشه مشوق و یاور من در امر تحصیل بوده اند

استاد، همکار، دوست همیشگی و برادرم، شروان که از آغاز تا انجام این پژوهش

لحظه ای مرا تنها نگذاشت

همسرم سروش، که صبورانه مرا یاری نمود

دخترم ویونا، که هرچه هست برای اوست

استاد راهنما، آقای دکتر محمد شبیری که هیچ کمکی را در این راه از بنده دریغ

نمودند

استاد مشاور، سرکار خانم دکتر مریم لاریجانی، که همیشه مرا به "مادر خوب

بودن" تشویق نموده اند

و

سرکار خانم بهارک نجفی، برای کمکهای بی شمارشان در اتمام این پژوهش

چکیده:

یادگیری رفتارهای صحیح یکی از مهم ترین اهداف آموزش شهروندی است. هر یک از برنامه ریزیان در حوزه های رفتاری، آموزش را رکن اساسی در این امر می دانند و رفتارهای زیست محیطی نیز از این قاعده مستثنی نیست. هدف از این پژوهش، انجام یک مداخله آموزشی و بررسی تأثیر این آموزش بر تغییر سطح آگاهی زنان خانه دار و همچنین سطح مصرف حامل انرژی گاز خانگی برای خانواده های شهر تهران می باشد. این هدف از نوع کاربردی بوده و برای انجام آن از روش تحقیق توصیفی با رویکرد پیمایشی استفاده شده است. اطلاعات مورد نیاز این پژوهش از جمله، آگاهی سنجی، نتایج مداخله آموزشی و سطح مصرف گاز خانوارها، در طول یک سال جمع آوری و آنالیز شده و در قالب پایان نامه کارشناسی ارشد رشته آموزش محیط زیست ارائه شده است. ابزار جمع آوری اطلاعات مربوط به سطح آگاهی زنان خانه دار از روشهای صحیح مصرف قبل و بعد از مداخله آموزشی، پرسشنامه بوده که اعتبار محتوایی آن توسط اساتید محترم بررسی و تأیید و چندین بار هم مورد بازبینی و ویرایش قرار گرفته است. اطلاعات مربوط به سطح مصرف نیز از قبوض گاز دوره ای ساختمانهای شهر تهران - محل سکونت گروه هدف - استخراج شده است. بعد از چندین بار اجرای آزمایشی پرسشنامه آگاهی سنجی، نهایتاً ۳۳ نفر از زنان خانه دار پراکنده در تهران گروه هدف اصلی آگاهی سنجی و آموزش قرار گرفتند.

نتایج حاصل از آگاهی سنجی و همچنین سطح مصرف گاز قبل و بعد از آموزش با استفاده از نرم افزار SPSS و با دو روش آمار توصیفی و استنباطی (آزمون ویلکاکسون، اسپیرمن، کراسکال والیس، ANOVA, T-test, paired T-test) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. نتایج این پژوهش نشان می دهد که سطح آگاهی زنان خانه دار از روشهای صحیح مصرف گاز خانگی در پخت و پز پس از آموزش، افزایش می یابد و به طبع آن سطح مصرف گاز خانگی نیز به شکل معناداری کاهش می یابد. همچنین نتایج این پژوهش بیانگر این است که روش آموزش گروهی تأثیر بیشتری بر سطح آگاهی نسبت به آموزش فردی دارد. کلیه مطالب مندرج در این چکیده مطابق با فهرست مطالب، به ترتیب در این نوشتار آورده شده اند.

کلید واژه ها: آموزش محیط زیست، آموزش زنان، مصرف گاز، آموزش مصرف انرژی

۱	فصل اول: کلیات پژوهش
۲	۱-۱- مقدمه
۳	۲-۱- عنوان مسئله
۳	۳-۱- تعریف مسئله و موضوع پژوهش
۵	۴-۱- اهمیت و ضرورت پژوهش
۶	۵-۱- اهداف مشخص پژوهش
۷	۶-۱- سوالات پژوهش
۷	۷-۱- محدوده پژوهش
۷	۸-۱- تعریف واژه ها و اصطلاحات فنی
۸	۹-۱- نوع پژوهش
۸	۱۰-۱- روش پژوهش
۸	۱۱-۱- روش تجزیه و تحلیل اطلاعات
۹	فصل دوم: مبانی نظری و پیشینه پژوهش
۱۰	الف - مبانی نظری
۱۰	- مقدمه
۱۱	بخش اول: آموزش محیط زیست
۱۱	۱-۲- آموزش محیط زیست
۱۱	۱-۱-۲- مفهوم آموزش محیط زیست
۱۲	۲-۱-۲- دستور کار جهانی قرن بیست و یکم و بیانیه ریو
۱۳	۳-۱-۲- نظریه های آموزش محیط زیست
۱۷	۴-۱-۲- آموزش محیط زیست در ایران
۱۹	بخش دوم: آموزش زنان
۱۹	۲-۲- آموزش زنان با موضوعات محیط زیست
۱۹	۱-۲-۲- نقش زنان در حفاظت محیط زیست و توسعه پایدار
۲۰	۲-۲-۲- دیدگاههای مختلف نقش زنان در محیط زیست
۲۱	۳-۲-۲- آموزش و مشارکت زنان

۲۲	۲-۲-۴- تفاوت شیوه های آموزشی در زن شهری، زن روستایی
۲۲	۲-۲-۵- نقش زنان در تغییر الگوهای نادرست
۲۷	بخش سوم: حامل انرژی گاز طبیعی
۲۷	۲-۳-۳- آشنایی با گاز طبیعی
۲۷	۲-۳-۱- تاریخچه مصرف گاز
۲۷	۲-۳-۲- تولد صنعت گاز طبیعی
۲۹	۲-۳-۳- منشا و انواع گاز طبیعی
۳۱	۲-۳-۴- مدیریت انرژی: انگیزه و نیاز
۳۲	۲-۳-۵- پیشینه آموزش مصرف گاز در ایران
۳۳	۲-۳-۶- لزوم آموزش مصرف گاز به زنان
۳۵	ب- پیشینه پژوهشهای مرتبط
۴۰	فصل سوم: روش پژوهش
۴۱	۳-۱- مقدمه
۴۱	۳-۲- روش پژوهش
۴۲	۳-۳- جامعه آماری، روش نمونه گیری و حجم نمونه
۴۲	۳-۴- ابزار پژوهش
۴۲	۳-۵- تهیه پرسشنامه، محتوا و برنامه آموزشی
۴۲	۳-۵-۱- تهیه پرسشنامه
۴۳	۳-۵-۱-۱- پرسشنامه اولیه
۴۶	۳-۵-۱-۲- پرسشنامه ویرایش دوم
۵۱	۳-۵-۱-۳- پرسشنامه ویرایش سوم
۵۵	۳-۵-۱-۴- پرسشنامه نهایی
۵۵	۳-۵-۲- تهیه محتوا و برنامه آموزشی
۵۵	۳-۵-۲-۱- تدوین پرسشنامه و محتوای آموزشی
۵۶	۳-۵-۲-۲- سرفصلهای آموزشی
۵۸	۳-۵-۳- گردآوری اطلاعات مربوط به سطح دانش و مصرف زنان خانه دار

۶۵	فصل چهارم: تجزیه و تحلیل آماری یافته های پژوهش
۶۶	۴-۱- مقدمه
۶۶	۴-۲- تجزیه و تحلیل های آماری مربوط به نمونه ها
۶۶	۴-۲-۱- سطح تحصيلات
۶۷	۴-۲-۲- روش آموزش
۶۸	۴-۲-۳- منطقه سکونت
۶۸	۴-۲-۴- روش تهیه چای
۶۹	۴-۲-۵- ارتباط سن با سطح آگاهی قبل از آموزش
۶۹	۴-۲-۶- ارتباط سطح تحصيلات با سطح آگاهی قبل از آموزش
۶۹	۴-۲-۷- ارتباط سطح تحصيلات با سطح مصرف ماهیانه
۷۰	۴-۲-۸- ارتباط آموزش با تغییر سطح آگاهی
۷۰	۴-۲-۹- ارتباط آموزش با تغییر سطح مصرف
۷۱	۴-۲-۱۰- تأثیر روش آموزش بر تغییر سطح آگاهی
۷۲	فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری و پیشنهادات
۷۳	۵-۱- مقدمه
۷۳	۵-۲- پاسخ سوالهای پژوهش
۷۳	۵-۳- نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل توصیفی داده ها
۷۴	۵-۴- نتایج حاصل از تحلیل استنباطی داده ها
۷۴	۵-۴-۱- نتایج تجزیه و تحلیل های استنباطی داده های مربوط به سوالهای اول و دوم
۷۴	۵-۴-۲- نتایج تجزیه و تحلیل های استنباطی داده های مربوط به سوالهای سوم و چهارم
۷۵	۵-۴-۳- سایر نتایج
۷۵	۵-۵- نتیجه گیری نهایی
۷۷	۵-۶- پیشنهادهای کاربردی
۷۹	۵-۷- پیشنهادهای پژوهشی
۷۹	۵-۸- محدودیت ها و مشکلات پژوهش
۷۹	۵-۸-۱- محدودیت های پژوهش
۷۹	۵-۸-۲- مشکلات پژوهش

۸۱	منابع و مآخذ
۸۲	منابع فارسی
۸۳	منابع انگلیسی
۸۳	منابع اینترنتی
۸۴	پیوست ها
۸۵	پیوست ۱- پرسشنامه ویرایش اول
۹۰	پیوست ۲- پرسشنامه ویرایش دوم
۹۴	پیوست ۳- پرسشنامه ویرایش سوم
۹۷	چکیده انگلیسی

شماره صفحه

فهرست نمودارها

۶۷	نمودار شماره ۴,۱ - سطح تحصیلات شرکت کنندگان در طرح
۶۷	نمودار شماره ۴,۲ - نسبت آموزش گیرندگان فردی و گروهی
۶۸	نمودار شماره ۴,۳ - نسبت توزیع شرکت کنندگان در مناطق شهرداری
۶۹	نمودار شماره ۴,۴ - روش تهیه چای (گازی/ برقی)

فهرست جداول

شماره صفحه

۳۸	جدول شماره ۲,۱- عوامل ایجاد و پیشرفت مشکلات محیط زیستی
۴۴	جدول شماره ۳,۱- نتایج اجرای اول پرسشنامه در فرهنگسرایسنول
۴۶	جدول شماره ۳,۲- فراوانی سطح تحصیلات در فرهنگسرای سنول
۴۸	جدول شماره ۳,۳- نتایج سنجش دوم پرسشنامه و برنامه آموزشی در دبستان ملت منطقه ۴
۵۱	جدول شماره ۳,۴- فراوانی سطح تحصیلات در دبستان ملت
۵۲	جدول شماره ۳,۵- نتایج آگاهی سنجی مسجد شهرک قدس منطقه ۲
۵۵	جدول شماره ۳,۶- فراوانی سطح تحصیلات در مسجد شهرک قدس
۵۹	جدول شماره ۳,۷- نتایج آگاهی سنجی قبل و بعد از آموزش
۶۶	جدول شماره ۴,۱- نتایج توصیف متغیرهای کمی در بانوان شرکت کننده در طرح
۷۰	جدول شماره ۴,۲- تغییر سطح آگاهی
۷۰	جدول شماره ۴,۳- تغییر سطح مصرف و هزینه گاز
۷۱	جدول شماره ۴,۴- تغییر سطح آگاهی به نسبت نوع آموزش

فهرست اشکال

شماره صفحه

۱۳	شکل ۲,۱- سیستم تغییررفتاری
۱۴	شکل ۲,۲- مدل رفتارزیست محیطی مسئولانه هینز
۱۵	شکل ۲,۳- دیاگرام رفتاری: متغیرهای عمده و فرعی در رفتار زیست محیطی شهروند

فصل اول

کلیات پژوهش

۱-۱- مقدمه

اگر فرهنگ را مجموعه ای از نمادها، نهادها و روشهای ملموس و حتی ناملموس (مانند تلقیات، باورها و ارزشها) تعریف کنیم که تعیین و تنظیم کننده رفتار اعضای جامعه است، در اینصورت بهسازی رفتارهای اجتماعی تنها با بهسازی فرهنگی و به واسطه آموزش میسر می گردد. فرهنگ مصرف انرژی نیز از این قاعده مستثنی نیست.

همه اقشار جامعه نیازمند آموزش روشهای مصرف صحیح انرژی هستند. رسانه های گروهی، تبلیغاتی، آموزش و پرورش و آموزش عالی وظیفه سنگینی در نهادینه کردن فرهنگ مصرف صحیح و عدم اتلاف منابع انرژی به ویژه در میان نوجوانان و جوانان دارند. از جمله اقدامات مؤثر در این زمینه عبارتند از:

- ارتقاء آگاهیهای عمومی در مورد انرژیهای اولیه و درک ارزش منابع انرژی.
 - ایجاد انگیزه و رغبت به درست مصرف کردن با ترویج
 - اعتقادات دینی، تقویت روحیه همبستگی، وفاق، مشارکت و احساس مسئولیت اجتماعی به عنوان تلقیات و باورهای ارزشی در جامعه.
 - اصلاح سبک زندگی در جهت مصرف منطقی و به موقع انرژی
 - آموزش روشهای صرفه جویی در مصرف انرژی و ترویج اقداماتی که تأثیر بسزایی در کاهش مصرف انرژی دارند. (حقیقی، علیرضا، ۱۳۸۹)
 - تأثیرگذاری از طریق الگوهای رفتاری مانند مادران در خانه
- بنابراین لازم است در امر اطلاع رسانی، افزایش آگاهیهای عمومی و تعیین الگوهای مناسب مصرف تلاش مضاعفی در جهت ایجاد فرهنگ صرفه جویی و استفاده مناسب از گازهای طبیعی صورت پذیرد. (پالمر ۱۳۸۲)

۱-۲- عنوان مسئله

بررسی نقش آموزش زنان خانه دار بر افزایش سطح آگاهی از روشهای صحیح مصرف گاز

خانگی

۱-۳- تعریف مسئله و موضوع پژوهش

امروزه محیط زیست در سطح ملی و جهانی، در معرض تهدیدهای جدی است. فهرست این تهدیدها از گرم شدن اقلیم زمین تا از دست رفتن تنوع زیستی و انواع آلودگی هایی که بشر، خواسته یا ناخواسته به کره زمین تحمیل می کند متعدد است و تکرار آنها نیز چنانچه با برنامه ای منسجم و عملی جهت مقابله با آنها همراه نباشد صرفاً از حساسیت آن می کاهد. از این روست که مواجهه با این معضلات یک بسیج عمومی و عزم ملی را می طلبد.

"برخورد منفعلانه" و "چاره جویی فعالانه" دو شیوه کاملاً متضاد برای رویارویی با مشکلات هستند که اتخاذ هر یک از آنها در هر جامعه بیانگر میزان بلوغ و نیز سرنوشتی است که آن جامعه برای خود در نظر گرفته است. مشکلات متعدد و در هم تنیده محیط زیست ایران و عواقب وخیم و پرهزینه آن نیز از جمله همین مشکلات هستند که می توان یکی از دو شیوه یادشده را در قبال آنها در پیش گرفت. بدیهی است خسارتهای روز افزون اجتماعی، اقتصادی و طبیعی و انتظار به حق جامعه برای بهبود وضعیت موجود، جایی برای انفعال، درنگ و سستی باقی نمی گذارد. در بین راههای متعدد مقابله با مشکلات زیست محیطی، آموزش و فرهنگ سازی یکی از بنیادی ترین و موثرترین راههاست که ضرورت آن به طور مکرر از سوی متخصصان و تصمیم گیران مورد تاکید قرار گرفته و بدون آن تخصصی ترین و علمی ترین اقدامهای زیست محیطی نیز عقیم یا کم توان خواهند بود. (روابط عمومی سازمان محیط زیست استان اصفهان، ۱۳۸۸)

گاز یکی از مهم ترین منابع انرژی های پایان پذیر در جهان است که همانند سایر مواهب الهی و منابع موجود در محیط زیست باید نسبت به استفاده بهینه و پایدار از آن اهتمام ورزید. کشور ما ایران سومین مصرف کننده بزرگ گاز طبیعی در دنیا است. طبق آمار منتشره توسط اداره اطلاعات اقتصادی آمریکا، ایران با ذخایر تثبیت شده گازی حدود ۲۸۰۸۰ میلیارد متر مکعب

دومین ذخایر گازی دنیا را داراست. همچنین آمارها گویای این است که ایران با مصرف سالانه ۱۱۹ میلیارد متر مکعب گاز طبیعی سومین مصرف کننده بزرگ این منبع انرژی در دنیا می باشد و با تولید ۱۱۶ میلیارد متر مکعب در رده پنجم جهانی از منظر استخراج، فرآورش و تولید گاز طبیعی قرار دارد.

علیرغم ذخایر و تولید بالای گاز طبیعی، ایران با ۴,۲ میلیارد متر مکعب صادرات، بیست و هشتمین کشور در بین چهل و سه کشور صادر کننده گاز طبیعی بوده و جای تعجب است که کشور ما یکی از واردکنندگان گاز طبیعی نیز به شمار می رود و با واردات ۶,۹ میلیارد متر مکعب در بین ۶۷ کشور وارد کننده گاز طبیعی در رده بیست و هشتم قرار دارد.

با استناد به آمار رسمی منتشره از سوی وزارت نفت، مصرف روزانه گاز طبیعی شامل مصارف نیروگاهها، صنایع، خانگی و تجاری از ۱۱۳,۷ میلیون متر مکعب در سال ۱۳۷۵ با متوسط رشد سالانه ۱۰,۴۸ درصد به ۳۳۵,۶ میلیون مترمکعب در سال ۱۳۸۶ افزایش یافته و با توجه به مصرف گاز طبیعی در بخش حمل و نقل این رشد مصرف سیر صعودی نیز به خود گرفته است. طبق آخرین الگوی مصرف مصوبه اعلام شده هیئت وزیران در تاریخ ۱۳ مردادسال ۸۷، ۲۵ درصد از کل انرژی کشور در بخش خانگی مصرف می شود که سهم عمده آن مربوط به گاز طبیعی است. (قافله باشی، ۱۳۸۸)

این رشد روز افزون به نظر می رسد دلایل گوناگونی از جمله عدم استفاده صحیح و مناسب از گاز، سهولت استفاده، مناسب و پایین بودن هزینه، عدم وجود الگوهای مناسب مصرف، استاندارد نبودن تجهیزاتی که از گاز استفاده می کنند، عدم توسعه خطوط لوله سراسری انتقال گاز، عدم پوشش مناسب در فصل سرما از سوی مردم در منازل، محل کار و ... داشته باشد که لزوم اصلاح بینش و نگاه عمومی به مصرف گاز و فرآورده های فسیلی به عنوان " یک ثروت خدادادی و تمام نشدنی " را می طلبد. (حقیقی، علیرضا، ۱۳۸۹)

با در نظر گرفتن روند فعلی رشد مصرف گاز طبیعی، در افق ۱۴۰۴ متوسط مصرف گاز در بخش نیروگاهی، صنایع، خانگی و تجاری به بیش از ۲۰۰۰ میلیون متر مکعب در روز خواهد رسید که تأمین این میزان گاز طبیعی نه تنها از بعد صنعتی غیرممکن به نظر می رسد، از نظر اقتصادی نیز غیرقابل قبول است. لذا برپایه گزارش منتشره وزارت نفت در پیش بینی مصرف برای افق ۱۴۰۴، کشور باید سالانه ۴,۱٪ کاهش متوسط شدت مصرف انرژی داشته باشد تا بتواند

پاسخگویی نیاز جامعه در آینده باشد. (داوودی، ۱۳۸۸) و این مهم اتفاق نخواهد افتاد مگر با تغییر فراگیر در روشها.

برای اینکه تغییرات و اصلاح روش ها در سطح عمومی فراگیر شود، ارایه راهکارهای جدید و اصلاح روش ها، نیاز به اتحاد گروهی و همبستگی افراد دارد و در این میان خانواده اولین مجموعه ای است که اعضای آن به سهولت میتوانند اتحاد و همبستگی در بین خود به وجود آورند و نسبت به شناخت عاداتهای اشتباه و حذف باورهای غلط اقدام نمایند.

چرا که لازمه اصلاح چارچوب ذهنی و ارتقای فرهنگی افراد، همکاری، اتحاد و همبستگی می باشد و صمیمیت و تشابه های اخلاقی و عقیدتی یک خانواده، زمینه ساز مناسبی برای این مشارکت و تغییر عاداتها می شود. (حقیقی، علیرضا، ۱۳۸۹)

زنان در جایگاه مادر و همسر نقش به سزایی در القای رفتارهای درست - به خصوص در زمینه مصرف- برای سایر افراد خانواده دارند. این تأثیرگذاری زمینه خوبی را فراهم می نماید تا با آموزش آنان در زمینه الگوهای صحیح مصرف، نسبت به اشاعه فرهنگ درست مصرف در خانواده امیدوار باشیم. اصلاح الگوهای مصرف- به خصوص مصرف انرژی- نه تنها تأثیرات مثبتی بر سطح آگاهی خانواده دارد بلکه با استمرار و همه گیر نمودن آن می توان به نتایج مثبتی در مصرف درست انرژی در سطح ملی نیز دست پیدا کرد.

۴-۱- اهمیت و ضرورت پژوهش

همانطور که در قسمت بیان مسئله اشاره شد، زنان قشر تأثیرگذار جامعه از لحاظ تعلیم و تربیت و الگوهای رفتاری برای سایر افراد خانواده می باشند. لذا با توجه به روند افزایشی نامطلوب مصرف گاز در کشور، لازم است در جهت اصلاح الگوهای مصرف از جمله مصرف انرژی در خانواده نسبت به توانمند سازی و مشارکت برای این گروه برنامه های متناسب طراحی و اجرا شوند.

اصلاح الگوی مصرف در حقیقت یک نوع تغییر رفتار است. تغییر رفتار برای موجود پیچیده ای مانند انسان که رفتار حاصل فاکتورهای متعدد اجتماعی، روانشناختی، تربیتی و اقتصادی است کاری بس دشوار است. بنابراین اصلاح الگوی مصرف حرکتی فراتر از دانش افزایشی عموم مردم در رابطه با روشها و نکات صرفه جویی و حتی ایمنی است. تجربه نشان داده است که مردم در

رابطه با نکاتی که مستقیماً به سلامت و ایمنی آنها مربوط می شود نیز چنانچه مغایر با عادات آنان باشد مقاومت نشان می دهند. این مسئله در رابطه با موضوعی مثل صرفه جویی در مصرف گاز به منظور حفظ منابع ملی که نتایج عینی و ملموس چندانی برای عامه مردم ندارد به مراتب کاری سخت تر خواهد بود. لذا هدف "اصلاح الگوی مصرف" نیاز به برنامه ریزی آموزشی، تداوم در اجرا و مدیریت صحیح دارد تا احتمال رسیدن به نتایج مطلوب را بالا ببرد. علت اینکه چرا در میان انواع منابع انرژی به بحث گاز پرداخته شده است را می توان در موارد ذیل برشمرد:

- ۱- گاز به عنوان یک منبع مصرفی پایان پذیر از لحاظ اقتصادی بسیار حائز اهمیت است، زیرا در توسعه صنعتی و تجاری کشور نقش بسزایی دارد. (رفیعی فر، دماری، ۱۳۸۴)
- ۲- ایران به لحاظ داشتن منابع گازی می تواند با اصلاح الگوهای مصرفی، امکان صادرات این کالا و متعاقباً درآمد ملی را بهبود بخشد.
- ۳- به دلیل دسترسی آسان به این کالا در واحدهای مسکونی و تجاری به نظر نمی رسد که واقعی نمودن قیمتها به تنهایی بتواند تأثیر چندانی بر روند مصرف داشته باشد.
- ۴- اصلاح الگوهای مصرف گاز اصولاً بر بالا بردن سطح ایمنی در خانه مؤثر می باشد.

البته باید خاطر نشان ساخت که فعالیتهای متعددی به نام آموزش محیط زیست در مورد مسائل مختلف زیست محیطی از جمله مصرف بهینه انرژی به صورت دوره آموزشی، کارگاه، توزیع بروشور و توسط مسئولین دولتی، شهرداریها و سازمانهای مردم نهاد (NGO) ها اجرا می شوند که بعضاً مبنای پژوهشی درستی نداشته و بازده متناسبی را نسبت به هزینه و زمان صرف شده در بر ندارند. بر این مبنا به نظر می رسد لازم است روشهای تعمیم اصلاح الگوهای مصرفی در اولویتهای پژوهشی - کاربردی قرار گیرد و از آنجاییکه زنان بیشترین تأثیر تربیتی را بر جامعه دارند لذا می توان امیدوار بود که تخصیص هزینه های آموزش برای آنان نتایج اجتماعی و اقتصادی مطلوبی در بر داشته باشد.

این پژوهش سعی خواهد داشت تا با انجام یک کار پژوهشی - آموزشی تأثیر آموزش بر بهبود الگوهای مصرف گاز را از لحاظ رفتاری آشکار نماید.

۵-۱- اهداف مشخص پژوهش

اهداف اجرای این پروژه را به ترتیب می توان به صورت ذیل برشمرد:

هدف آرمانی: کاهش مصرف گاز خانگی به منظور استفاده پایدار از منابع انرژی و کاهش انتشار آلاینده های حاصل از مصرف گاز

هدف کلی: بررسی نقش آموزش زنان خانه دار در افزایش سطح آگاهی نسبت به الگوهای صحیح مصرف انرژی و کاهش مصرف گاز خانگی

اهداف ویژه:

- ۱- تعیین میزان آگاهی زنان خانه دار نسبت به الگوهای صحیح مصرف گاز پیش از آموزش
- ۲- تعیین میزان آگاهی زنان خانه دار نسبت به الگوهای صحیح مصرف گاز پس از آموزش
- ۳- مقایسه موارد ۲۱ و ۲ با یکدیگر
- ۴- تعیین میزان مصرف گاز خانگی پیش از آموزش زنان خانه دار
- ۵- تعیین میزان مصرف گاز خانگی پس از آموزش زنان خانه دار
- ۶- مقایسه موارد ۵ و ۴ با یکدیگر

۶-۱- سؤالات پژوهش

- ۱- میزان آگاهی زنان خانه دار از الگوهای صحیح مصرف گاز پیش از آموزش چقدر است؟
- ۲- میزان آگاهی زنان خانه دار از الگوهای صحیح مصرف گاز پس از آموزش چقدر است؟
- ۳- میزان مصرف گاز خانگی پیش از آموزش زنان خانه دار چقدر است؟
- ۴- میزان مصرف گاز خانگی پس از آموزش زنان خانه دار چقدر است؟

۷-۱- محدوده پژوهش

این پژوهش در محدوده مناطق ۲۲ گانه شهر تهران انجام می شود.

۸-۱- تعاریف واژه ها و اصطلاحات فنی

- محیط زیست : محیط زیست بطور کلی به محل زندگی کلیه موجودات زنده گفته می شود، یعنی آنچه در برگیرنده هستی و حیات موجودات است مثل آب ، خاک، هوا، صدا.
- اصلاح الگوی مصرف: تغییر در روشهای استفاده از مواد و انرژی در جهت صرفه جویی و حرکت به سوی توسعه پایدار
- گاز (خانگی): گاز شهری متصل به شبکه جهت استفاده در واحدهای مسکونی و تجاری
- آلاینده: هر نوع ماده که بر اثر استفاده از سوخت گاز در مصارف خانگی به هوا منتشر می شوند (در اینجا)

۹-۱- نوع پژوهش

این پژوهش یک پژوهش توصیفی از نوع پیمایشی است، و تحقیق توصیفی شامل مجموعه ای از روشهایی است که هدف آن توصیف کردن شرایط یا پدیده های مورد بررسی است اجرای تحقیق توصیفی می تواند در شناسایی مشکلات و نیازها مؤثر باشد.

۱۰-۱- روش پژوهش

روش این پژوهش جمع آوری اطلاعات مربوط به سطح آگاهی با پرسشنامه و میزان مصرف گاز با استفاده از قبض گاز می باشد که از این ابزار قبل و بعد از مداخله آموزشی استفاده می شود. سپس توسط آمار توصیفی و آمار استنباطی نتیجه گیری می شود.

۱-۱- روش تجزیه و تحلیل اطلاعات

روش‌های آماری مورد استفاده برای تجزیه و تحلیل داده‌های کمی شامل دو بخش توصیفی و استنباطی می‌باشند. بخش توصیفی آن شامل جداول توزیع فراوانی، درصدها، جداول مربوط به میانگین و انحراف معیار و ... است.

جهت تجزیه و تحلیل داده‌های کیفی که از طریق پرسشنامه‌ی محقق ساخته و قبوض گاز جمع آوری می‌گردند (تحلیل استنباطی اطلاعات)، ابتدا داده‌ها از حالت کیفی به کمی تبدیل می‌شوند، و در نهایت تمام داده‌ها توسط نرم افزار SPSS، و با استفاده از آزمون ویلکاکسون، کراسکال والیس، اسپیرمن، ANOVA, paired T-test, T-test مورد تجزی و تحلیل قرار می‌گیرند.

فصل دوم

مبانی نظری و پیشینه

پژوهش